

בס"ד. ש"פ ראה, מבה"ח וער"ח אלול, ה'תשי"ד

(הנחה בלתי מוגה)

אחרי הוי' אלקיכם תלכו ואותו תיראו ואת מצותיו תשמורו ובקולו תשמעו ואותו תעבודו ובו תדבקון¹, הנה בכתוב זה חשיב כללות סדר העבודה, מהתחלת העבודה באופן דאחרי הוי' אלקיכם תלכו ועד לתכלית העבודה דבו תדבקון². וצריך להבין, שהרי ידוע הכלל שהתחלת ויסוד העבודה הו"ע היראה³, וכמאמר⁴ דא תרעא לאעלא, שהיראה היא השער והיסוד לכללות העבודה, וא"כ, הול"ל תחילה ואותו תיראו, ולמה מתחיל אחרי הוי' אלקיכם תלכו. גם צריך להבין מהו הענין דאחרי הוי' אלקיכם תלכו, דהנה, בענין ההליכה מצינו ג"כ מ"ש⁵ והלכת בדרכיו, שהוא דרך התורה והמצוה, כמ"ש⁶ ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט, שהו"ע התומ"צ, אבל ענין זה הוא ההליכה בדרכיו, ואין זה ענין ההליכה אחרי הוי', וא"כ, צריך להבין מהו ענין ההליכה אחרי הוי' שבכתוב אחרי הוי' אלקיכם תלכו. גם צריך להבין מ"ש ובו תדבקון, שדוקא ענין זה שהוא תכלית העבודה (כנ"ל) נאמר בתוספת נו"ן פשוטה⁷, וצריך להבין טעם השינוי, דלכאורה הי' צריך לומר כולם בנו"ן פשוטה, או לומר גם ענין זה בוא"ו (ובו תדבקו). וביותר אינו מובן מ"ש בספרי ע"פ ובו תדבקון, תפרישו עצמכם מע"ד ודבקו במקום, דלכאורה, ענין זה הוא עדיין קודם התחלת העבודה, ולמה מפרשו על מ"ש ובו תדבקון שהוא תכלית העבודה.

ב) והענין הוא, דהנה ההפרש בין ההליכה בדרכיו להליכה אחרי הוי', הוא, שההליכה בדרכיו הו"ע ההמשכה מלמעלה למטה, דכמו הדרך ענינה הוא שהיא משמשת לעבור על ידה ממקום אחד למקומות אחרים, כמו"כ הו"ע דרך הוי', שע"י לימוד התורה וקיום המצוות

(1) פרשתנו (ראה) יג, ה.

(2) בכל הבא לקמן — ראה ד"ה אחרי ה"א תלכו בסידור (עם דא"ח) כג, ד ואילך. ועם הגהות כו' — אוה"ת פרשתנו ע' תרפו ואילך. שערי תשובה לאדמו"ר האמצעי ח"א כה, א ואילך. אוה"ת שם ח"ו ע' ב'שיח ואילך. וראה ד"ה הנ"ל בלקי"ת פרשתנו יט,

ב ואילך.

(3) ראה תניא רפמ"א. קונטרס העבודה פ"ב. ובכ"מ.
(4) זח"א ח, א (בהקדמה).
(5) תבוא כח, ט.
(6) וירא יח, יט.
(7) ראה שערי תשובה שם מז, ב.

ממשיכים אלקות בעולם, שזהו"ע ההליכה מלמעלה למטה. אמנם, יש עוד אופן בעבודה, והו"ע ההעלאה מלמטה למעלה, שהוא קו העבודה, והיינו, שדרך הוי' שהו"ע ההמשכה מלמעלה למטה הוא קו התורה, ואילו ענין ההעלאה מלמטה למעלה הוא קו העבודה, שהו"ע הקרבנות, וכמו"כ תפלות שכנגד קרבנות תקנום⁸, דתפלה הו"ע העלאה מלמטלמ"ע. וענין זה ניכר גם בסדר התפלה, שהתחלה היא ממודה אני והודו להוי', שהו"ע ההודאה בעלמא בלי שום השגה, ובפרט ההודאה דמודה אני שהוא קודם נט"י וברכות השחר. וכך הולך האדם מלמטה למעלה, מתחילת העבודה עד להביטול דק"ש ושמו"ע, שהוא תכלית העבודה. ויש יתרון בענין ההעלאה על ענין ההמשכה⁹, שבהמשכה מלמעלמ"ט ההמשכה היא רק בחי' הגילויים בלבד, אבל ההעלאה מלמטלמ"ע היא באופן שנעשית ההתכללות למעלה יותר, כדאיתא בלקו"ת¹⁰ ע"פ¹¹ שובה ישראל עד הוי' אלקיך, שהו"ע ההתכללות בבחי' הוי' אלקיך, היינו שההתכללות היא למעלה מעלה ביותר. וזהו גם מ"ש אחרי הוי' אלקיכם תלכו, שהיא ההליכה מלמטה למעלה עד שנעשית ההתכללות בבחי' הוי' אלקיכם.

ג) **והנה** כיון שהענין דאחרי ה"א תלכו שנאמר בתחילת הפסוק הו"ע ההעלאה, מובן מזה שגם שאר הענינים שנימנו בפסוק זה הם כולם בענין ההעלאה שבתפלה, והיינו, שהתחלת העלי' בתפלה היא בבחי' אחרי ה"א תלכו, וכך הולך ממדריגה למדריגה עד שמגיע להעלאה שבבחינת ובו תדבקון. וביאור הענין שהתחלת העבודה היא בבחי' אחרי ה"א תלכו, דהנה, אחרי הוא מלשון אחוריים, בתר כתפוי¹², שהם ענינים שאין בהם פנימיות הרצון, אלא רק בחי' אחוריים, והיינו, ענינים הלא טובים, או גם דברי הרשות, אלא שהם דברים טפלים בלבד להפנימיות דהשלמת הכוונה דדירה בתחתונים. ובדברים אלו שהם מבחי' אחוריים נעשית התחלת העבודה, שזהו"ע אחרי ה"א (ועי"ז נעשה) תלכו. והענין בזה, דכשם שעבודת הקרבנות מתחילה מתרומת הדשן¹³, שהי' בזה חלק שנבלע במקומו¹⁴ והשאר היו מוציאים לחוץ¹⁵, ולתרומת הדשן הוצרכו

(8) ברכות כו, א"ב. ראה רמב"ם הלי' תמידין ומוספין פ"ב.

(9) ראה סה"מ תרח"ץ ע' קמח ואילך. הי"א.

(10) רש"י ד"ה תרומת הדשן — פסחים ובכ"מ.

(11) ראה לקו"ת דרושי ש"ש סז, ג. כו, א. תוד"ה נבלעין — יומא כא, א.

(12) ראה סידור (עם דא"ח) ל, ג ואילך. (13) ראה סידור (עם דא"ח) ל, ג ואילך.

(14) ראה בשלח ע' תלה ואילך. ס"ע תנב ואילך. (15) ראה תניא פכ"ב (כו, ב).

ע' תסג.

ללבוש לבושים מיוחדים ולעבודת הקרבנות הוצרכו לבושים אחרים, דלהיות שהי' בזה חלק ששייך לחוץ לכן הוצרכו לבושים מיוחדים, הנה כמו"כ הוא בעבודת התפלה, שהתחלת העבודה היא מתיקון חצות, שאז הוא החשבון על דברים הלא טובים, ענינים שמבחוץ. וזהו שאמרו רז"ל¹⁶ אין עומדין להתפלל אלא מתוך כבוד ראש, ופירש"י הכנעה, ולכאורה, הרי אמרו גם שאין עומדין להתפלל תפלה אלא מתוך שמחה¹⁷, ומבואר בזה באגה"ת¹⁸ שמי שאינו יכול להפך לכו כרגע מן הקצה צריך להקדים הכבוד ראש וההכנעה לתיקון חצות, כאשר יעשה חשבון ממה שעבר עליו כו'. ואע"פ שבתיקון חצות החשבון הוא על מה שעשה ביום העבר, מ"מ הרי זה ההכנה לתפלה שהיא התחלת עבודת היום, כשם שתורת הדשן היא ההכנה לעבודת כל היום בהקרכת הקרבנות ע"ג המזבח. וכשם שבתורת הדשן היו ב' חלקים, החלק שנבלע במקומו והחלק שהוציאו לחוץ, כמו"כ הוא גם בהעבודה דתיקון חצות, שיש ענינים שע"י עבודתו פועל בהם שיוכלו בקדושה, והיינו, דאף שמקודם לא הי' אפשר שיכללו בקדושה, לפי שהי' חסר בהם ענין הביטול, הנה ע"י עבודתו בתיקון חצות פועל הוא בהם שיוכלו בקדושה. אמנם ישנם ענינים שלעת עתה אי אפשר לו לפעול בהם ההתכללות, ולכן לעת עתה צריך להוציאם מחוץ לד' אמותיו, בכדי שענינים אלו שעכשיו הם עדיין לא טוב, לא יבלבלו לו מעבודתו, כמבואר באגה"ת¹⁹ בפירוש הכתוב²⁰ וחטאתי נגדי תמיד, נגדי דייקא, שפירושו מרחוק, והיינו, שבכדי שהחטאים לא יבלבלו לו מעבודתו, צריכים להיות מרחוק, עד שיוכל לפעול בהם שגם הם יתכללו בקדושה.

והנה כשם שישנה העבודה בבחי' אחוריים בנוגע לדברים לא טובים, כמו"כ גם בטוב גופא ישנה העבודה בבחי' אחוריים, שהרי בכל דבר יש הפנימיות שבו והחיצוניות שבו שהוא בבחי' אחוריים בלבד. והענין בזה, שהעבודה בבחינת אחוריים בטוב גופא הוא כאשר מתבונן שכללות ההשתלשלות הו"ע של אחוריים וחיצוניות, כיון שנמשך מהארה בלבד, כמ"ש²¹ כי נשגב שמו לכדו הודו על ארץ ושמים, שכל ההשתל' היא רק משם והארה בלבד, ובזה גופא הוא ג"כ רק הודו בלבד, היינו

20) תהלים נא, ה.

21) תהלים קמח, יג. וראה תו"א ויצא כב,

א. ובכ"מ.

16) ברכות ל, ב.

17) שם לא, א.

18) פ"י (צט, ב).

19) פ"א (ק, סע"ב ואילך).

שהוא הארה דהארה בלבד. וזהו מ"ש ברוך שאמר כו' ברוך שמו, דמברוך הוא עד ברוך שמו הם עשר פעמים ברוך, כנגד הע"ס²², וזהו כללות ההשתלשלות, ועל זה נאמר ברוך שמו, שכל זה הוא רק שם והארה בלבד. וכמו"כ גם בברכת ישתבח, שהיא סיום ברכת ברוך שאמר, אומרים ישתבח שמך, והיינו שלאחרי ההתכוננות בפסוד"ז בהשמים וארץ כו', אומרים שכל זה הוא ישתבח שמך, שם בלבד, שהוא בחי' חיצוניות ואחוריים בלבד, והו"ע אחרי הוי' אלקיכם. והנה, ע"י בחי' אחרי ה"א, בתחילת העבודה דתיקון חצות שהוא העבודה עם דברים שמבחוץ לגמרי, ואח"כ בעבודה בהתכוננות שכל ההשתלשלות אינו אלא בחי' אחוריים וחיצוניות בלבד, הנה עי"ז בא לבחי' תלכו, שהוא הרצוא והאהבה, והיינו, דמאחר שמרגיש שכל ההשתלשלות הוא רק הארה בלבד, לזאת הוא מתעורר באהבה גדולה לפנימיות ועצמות אלקות שלמעלה מהעולמות. וזהו ענין ואהבת שבק"ש, שזה בא לאחרי ברכה ראשונה דק"ש שהוא אהבת המלאכים, ולאחרי ברכה שני' דק"ש שהוא אהבת הנשמות, ולאחרי הקדמת שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד²³, למסור נפשו באחד²⁴, הנה עי"ז נעשה ואהבת גו' בכל לבבך ובכל נפשך, עד בכל מאדך²⁵, שהוא בלי גבול, שזהו בחי' תלכו, שהו"ע העבודה דאהבה, כמ"ש²⁶ הלוך ונסוע הנגבה.

ד) אמנם כאשר העבודה היא באהבה הרי הוא עדיין בבחי' יש מי שאוהב²⁷, ולכן צ"ל גם ענין היראה, וזהו שמוסיף בכתוב ואותו תיראו, דיראה זו היא עילאה שמצד פנימיות האלקות שלמעלה מהעולמות שבאה לאחרי האהבה. והיינו, שמצד זה שיודע ומרגיש שכללות ההשתלשלות הוא הארה בלבד, ומתעורר באהבה לבחי' האלקות שלמעלה מהעולמות, הנה מצד הרגש הרוממות דאלקות הרי הוא בא ליראה גדולה, כמ"ש²⁸ הוי' שמעתי שמעך יראתי, דלהיות ששמעתי שמעך, שהוא הרגש הרוממות, הנה מצד זה יראתי. וזהו ענין פרשה שני' דק"ש, והי' אם שמוע תשמעו גו' השמרו לכם גו'²⁹, שהיראה (השמרו

26) לך לך יב, ט. וראה לקו"ת פרשתנו יט, ד. סידור שם כה, א. אוה"ת פרשתנו שם ע' תרצא. וראה שערי תשובה שם לב, ד. אוה"ת שם ח"ו ע' ב"שכ.
27) ראה תו"א הוספות קיד, ד. ובכ"מ.
28) חבקוק ג, א.
29) עקב יא, טז.

22) ראה סדר היום במקומו.
23) ואתחנן ו, ד.
24) ראה זהר ח"ב קיט, א. ח"ג לג, א.
שו"ת הרשב"א ח"ה סנה"ה. פע"ח שער הק"ש פיי"ב. ב"ח לטוואו"ח ר"ס סא. וראה אוה"ת ואתחנן ח"ו ע' ב'רמד.
25) שם, ה.
26) כמ"ש

לכם) היא מצד ענין השמיעה (שמוע תשמעו)³⁰, שהו"ע הרגש הרוממות, שיראה זו היא יראה עילאה, שהיא היראה מבחי' האלקות שלמעלה מהעולמות. וזהו מ"ש ואותו תיראו, ואותו דייקא, היינו, לא רק בחי' היראה שעלי' נאמר³¹ יראו מהוי', אלא יראה נעלית יותר שעלי' נאמר³² יראו את הוי'³³.

ה) **אמנם** גם כאשר העבודה היא באהבה ויראה, אין זה מספיק עדיין, דכיון שהאדם הוא בתנועה של הרגש הלב, והרגש הלב הוא בב' הקוים דאהבה ויראה, שהם קוים הפכיים, דבשעה שהוא באהבה אינו ביראה, ובשעה שהוא ביראה אינו באהבה, הרי מובן שאין זה אמת. ובכדי שתהי' עבודתו באמת הוא ע"י בחי' שלמעלה מב' הקוים וכוללת את שניהם, כמבואר בתו"א פ' ויחי³⁴ שלא מספיק האהבה דראובן והיראה דשמעון, שהוא רצוא ושוב, אלא צ"ל גם העבודה דלוי דוקא שכולל את שניהם. וזהו מ"ש ובקולו תשמעו, שהוא קול התורה שכולל את ב' הקוים. וזהו שאומרים בתפלה (לאחרי ק"ש) אמת ויציב כו' הדבר הזה, שקאי על דיבור התורה, שדוקא דיבור התורה הוא אמת ויציב כו' (ככל פרטי הלשונות שלאח"ז). והענין בזה, דלימוד התורה צ"ל בביטול דוקא, דכשם שבתפלה כתיב³⁵ אד' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך, כמו"כ בלימוד התורה אמרו כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו³⁶, והשמע לאזנך מה שאתה מוציא מפין³⁷, דאתה קאי על השכינה, והיינו, שלימודו צ"ל שישמיע לאזנו מה שאתה (הקב"ה) מוציא מפין, שזהו דיבורו של הקב"ה, ואילו הוא רק חוזר את הדברים בלבד, וכאשר לימוד התורה הוא באופן כזה אזי הוא אמת ויציב כו'. וזהו ובקולו תשמעו, דהיינו קול ה' שיושב ושונה כנגדו, ולימודו הוא רק באופן דהשמע לאזנך את דבר ה' שיוצא מפיו. ובכדי שיהי' לימוד התורה באופן כזה צ"ל הקדמת העבודה דאחרי ה"א תלכו, שהו"ע ההכנה לתפלה, הן ע"י ההתבוננות בהשתלשלות שהוא הארה בלבד, והן ההכנה שקודם לזה בתיקון חצות, וע"י הכנה זו בבחי' אחרי ה"א, נעשה אצלו הענין דתלכו, שהו"ע האהבה, שזהו בפרשה ראשונה דק"ש, ואח"כ באה העבודה

34) מה, א ואילך.

35) תהלים נא, יז.

36) תדבאר רפי"ח.

37) ברכות יג, א.

30) ראה תו"א ויחי מה, ב. מו, א.

31) תהלים לג, ח.

32) שם לד, יו"ד.

33) ראה לקו"ת פרשתנו כא, ג. במדבר

יג, ב. קונטרס העבודה פ"ג. ובכ"מ.

דאותו תיראו, שהיא בפרשה שני' דק"ש. וע"י האהבה ויראה נעשה (די אהבה ויראה טרָאָגן אַרויס שיהי') את מצותיו תשמורו, קיום המצוות, והו"ע פרשת ציצית, דציצית עם ח' חוטי'ן וה' קשרים בגימטריא תרי"ג³⁸. ואח"כ בא להעבודה דבקולו תשמעו, שהו"ע לימוד התורה באופן דהשמע לאזנך מה שאתה מוציא מפ"ך, שעז"נ אמת ויציב כו' הדבר הזה כו'.

וממשיך בכתוב ואותו תעבודו, שאין הכוונה בזה על העבודה דעבד פשוט, שהרי לאחרי כל המדריגות הנ"ל לא שייך שתהי' העבודה באופן דעבד פשוט בלבד, אלא הכוונה היא על העבודה דעבד נאמן, שהוא בביטול לגמרי. וענין זה הוא בשמו"ע, שאז הוא כעבדא קמי מארי'³⁹, ביטול במציאות. והיינו, שכל המדריגות שלפנ"ז הם בבחי' ביטול היש בלבד, ולכן אין מגיעים באצילות, אלא רק בב"ע, דלאו איהו וחיוהי וגרמוהי חד'⁴⁰, ודוקא הביטול דשמו"ע שהוא ביטול במציאות, היינו שהוא בטל לגמרי שאין בו שום מציאות והוא רק כלי לאלקות, הנה ביטול זה דוקא מגיע בבחי' אצילות. ועל זה נאמר ואותו תעבודו, אותו דייקא.

(ו) **אמנם** גם העבודה דשמו"ע אינה מספיקה עדיין, כי לאחרי הביטול דשמו"ע, כשבא לעסוק עם גשמיות, ובמילא גם עם חומריות, אפשר שיפול ממדריגתו. וכמו שאמרו חז"ל⁴¹ המתפלל צריך שיתן עיניו למטה ולבו למעלה, דמה שצריך להיות עיניו למטה היינו שצריכים באוּוֹרְעֵנֶן את המטה, שהרי אפשר שבתפלה הוא בביטול כדבעי, אבל אח"כ כאשר עוסק בדברים גשמיים, אזי נופל ממדריגתו כו'. ולזאת צריך להיות ובו תדבקון, שהו"ע הדביקות באופן שנעשים דבר אחד ממש, ע"ד מ"ש⁴² והיו לבשר אחד, שאז אין חשש שיפול ממדריגתו. דהנה, הטעם שאפשר להיות נפילה אחרי התפלה, הוא, לפי שגם בעת התפלה הוא דבר לעצמו, אלא שהוא כלי להאור, משא"כ כאשר הביטול שלו הוא באופן שאינו רק בבחי' כלי שמקבל אור, או כמו אבר שמקבל חיות, אלא באופן שנעשה דבר אחד ממש, אזי לא שייך שיפרד (ער זָאָל אַוועקגיין) מדביקות זו. וענינו בעבודת התפלה הוא הביטול דנפילת אפים שאחרי

(41) יבמות קה, ב. וראה לקו"ת פרשתנו כד, א. א. סהמ"צ להצ"צ כד, א. ובכ"מ.
(42) בראשית ב, כד.

(38) ראה תנחומא קרח יב. רש"י שלח טו,
לט. רש"י ד"ה שקולה — מנחות מג, ב.
(39) שבת י"ד, א.
(40) ראה תו"א ר"פ וירא. ובכ"מ.

הביטול דשמו"ע. והענין בזה, כמבואר ע"פ⁴³ והאיש משתאה לה מחריש לדעת, שיש ב' אופני ביטול, הביטול דמשתאה, שהוא מלשון שממון, והביטול דמחריש, שלמעלה מענין השממון, דהביטול דשממון הוא רק באופן שנאבד (ער ווערט זיך אָן) ממציאותו, אבל אינו נכלל בהדבר, והביטול דמחריש הוא מה שנכלל בהדבר. ויש בזה כמה משלים. משל א' הוא מאדם ששומע שכל עמוק שאינו בערכו כלל, הנה שמיעת השכל פועל עליו שהוא מתבלבל לגמרי, און ער ווייס ניט וואָס מיט אים איז, שבזה הוא נאבד ממציאותו, אבל אינו נכלל עדיין, ואח"כ נעשה הביטול באופן שנכלל בהשכל, אָז עס נעמט אים, שזהו מחריש לדעת. ויש עוד משל שהוא מתאים יותר, והוא המשל דזריעת הגרעין בארץ שע"ז נעשה הצמיחה, הנה הסדר בזה הוא שבתחילה צריך להיות רקבון הגרעין, שבזה נאבד הגרעין ממציאותו, ואח"כ הוא נכלל בכח הצומח שבארץ, ואז דוקא נעשית הצמיחה מקטנות לגדלות. וכמו"כ הוא בעבודה, שבתחילה נאבד ומתבטל ממציאותו עד שאין בו מאומה, והוא רק כלי להדבר שרוצה שיושפע, אבל אינו נכלל עדיין בהדבר, שזהו הביטול דשמו"ע. ולמעלה מזה הוא הביטול דנפ"א, שהוא באופן של דביקות והתכללות בהדבר עד שנעשה מציאותו, ולכן אין חשש שיפול ממדריגתו, כיון שלא שייך שיפרד מזה, הואיל ונכלל בהדבר עד שזהו מציאותו. וזהו מ"ש בזהר⁴⁴ שנפ"א הוא ביטול נעלה ביותר, ולכן נעשה אז ההמשכה למטה, דלכאורה אינו מובן, הרי גם בשמו"ע הוא בביטול במציאות כעבדא קמי מארי³⁹, וגם בשמו"ע יש ההמשכה למטה, שזהו"ע ח"י ברכות שבשמו"ע, שהם כמו הח"י חוליות⁴⁵ שעל ידם נמשך חיות בכל הגוף, וכמו"כ בח"י ברכות דשמו"ע שעל ידם נמשך החיות בעולם, וא"כ מהו החידוש בהביטול דנפ"א דוקא. אך הענין הוא, שהביטול דשמו"ע הוא באופן שהוא רק כלי בלבד, והביטול דנפ"א הוא באופן של דביקות והתכללות, כנ"ל. דהנה, הביטול דק"ש ושמו"ע הוא מס"נ בכח ומס"נ שמצד הנשמה, אבל אין זה נוגע בהגוף, והביטול דנפ"א הוא מס"נ בפועל ומצד הגוף. וע"ד דאיתא על צדיקים מופלגים, ומי שמסופר אודותיו בשמו הוא הבעש"ט⁴⁶, שכאשר הי' לו עליית נשמה הי' מופשט מכל הגשמת חיי חומריות גופו כמו המתעלף ממש, שזהו מס"נ בפועל

43) ראה ברכות כו, ב. זח"ג רנה, סע"ב. לקו"ת בלק ע, ג ואילך. מאמרי אדמו"ר האמצעי בלק ע' איתקה ואילך.
44) שערי תשובה שם מו, ד.

43) חיי שרה כד, כא. וראה ד"ה והאיש משתאה בסידור (עם דא"ח) צא, ג ואילך; תורת חיים חיי שרה קלו, ד ואילך.
44) ח"ג קכ, סע"ב ואילך. רס, א.

ומצד הגוף, שהרי הגוף הי' כאבן דומם, וכמו"כ הוא הביטול והמס"נ דנפ"א. ולכן הנה דוקא בנפ"א ההמשכה היא למטה מטה ביותר, שלא בהדרגה. והיינו, שאף שגם בשמו"ע יש ענין ההמשכה, הנה המשכה זו היא בהדרגה דוקא, דכיון שהמס"נ אינו בהגוף, לכן אי אפשר להיות ההמשכה למטה בגשמיות, מצד החשש שיפול כו', ורק בנפ"א שהמס"נ היא גם בהגוף, הנה גם ההמשכה היא עד למטה מטה, שלא בהדרגה כלל. וזהו מ"ש ובו תדבקון בנו"ן פשוטה, דנו"ן פשוטה יוצאת מן השורה, שזה מורה שההמשכה היא עד למטה מטה. והיינו, שמצד הדביקות (וואס ער איז אָנגעהאַלטן) למעלה מעלה (שהרי נפ"א היא למעלה גם משמו"ע שבאצילות, והיינו שבחי' ובו תדבקון הוא למעלה מאצילות), לכן גם ההמשכה היא עד למטה מטה. וזהו גם מ"ש בספרי הפרישו עצמכם מע"ז, שהוא הבירור בגקה"ט, והיינו, לפי שבכל בחי' הנ"ל שלפני בחי' ובו תדבקון אי אפשר להיות הבירור בגקה"ט, ודוקא בבחי' ובו תדבקון שהיא תכלית העבודה, הנה בבחי' זו דוקא ההמשכה היא עד למטה מטה.

ז) **וזהו** מ"ש אחרי הוי' אלקיכם תלכו, שהו"ע העבודה דאבה, דאף שהתחלת העבודה היא היראה, שהיא יסוד העבודה, הרי זה רק כאשר חושבים סדר העבודה שבכללות היום, שאז ההתחלה היא היראה, אבל בפסוק זה חשיב סדר העבודה דתפלה, ותפלה ענינה אהבה דוקא, משא"כ יראה אינה שייכת לענין התפלה דוקא, דאף שזמן התפלה הוא שעת הכושר גם ליראה, מ"מ, היראה יכולה להיות גם בזמן אחר, ועד דאפשר להיות גם יראה טבעית. ואף שגם לתפלה צריך להיות ענין היראה, שלכן גם ענין היראה מרומז בפסוק זה במ"ש אחרי, שהו"ע שמאלו תחת לראשי⁴⁷, מ"מ, הרי זה ברמז בלבד, כי, אף שהיראה מוכרחה בתפלה, מ"מ, אין זה ענין התפלה כלל, אלא ענין התפלה הוא האהבה, כמו שמבאר כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע באריכות בקונטרס העבודה⁴⁸, שתפלה היא התחברות הנשמה באלקות, דתפלה היא מלשון התופל כלי חרס⁴⁹, ובתפלה נעשה העלאת הניצוצות, וב' ענינים אלו (התחברות הנשמה והעלאת הניצוצות) הם ע"י האהבה דוקא. ולכן התחלת הפסוק

49) כלים פ"ג מ"ה. וראה תו"א תרומה ע"ט, סע"ד. סה"מ תש"ט ע' 79 ובהערת כ"ק אדמו"ר שליט"א שם.

47) שה"ש ב, ו. וראה סידור שם כג, ג ואילך. אוה"ת שם ע' תרפו ואילך. שערי תשובה שם כב, ג ואילך.

48) פ"א. וראה שם ספ"ג ואילך.

הוא אחרי ה"א תלכו, שהו"ע האהבה כנ"ל, ואח"כ נאמר ואתו תיראו, שהו"ע יראה עילאה, ובקולו תשמעו, הו"ע לימוד התורה, ואתו תעבודו, הוא הביטול דשמו"ע, ועד לבחי' ובו תדבקון, שזהו תכלית העבודה, שנעשה דבר אחד כו'.

(ח) **והנה** כשם שכללות העבודה נחלקת לג' הקיום דתורה קיום המצוות ועבודת התפלה, כמו"כ יש גם בזמני השנה ג' חלוקים אלו. והזמן של עבודת התפלה הוא בעשי"ת, כמ"ש⁵⁰ דרשו הוי' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב, דקאי על העשרה ימים שבין ר"ה ליוה"כ שאז הוא בהמצאו גם ביחיד (כמו בתפלת צבור דכל השנה)⁵¹. וההכנה לזה היא בחודש אלול, והיינו, דכשם שבענין התפלה שבכל יום צ"ל תחילה העבודה דתיקון חצות, שהו"ע הכובד ראש, ואח"כ בא ענין האהבה, שזהו"ע דאחרי ה"א תלכו, הנה כמו"כ גם בעשי"ת שהוא זמן התפלה של כל השנה, צ"ל עבודת ההכנה בחודש אלול בעשיית חשבון הנפש מכל השנה, שהוא כמו בתיקון חצות, שזהו"ע שמאלו תחת לראשי, ועי"ז נעשה וימינו תחבקיני⁴⁷, שהו"ע העבודה דאהבה, שגם ענין זה שייך לעבודה דחודש אלול, שהרי אלול הוא ר"ת אני⁵² לדודי ודודי לי⁵³, שהו"ע העבודה דאהבה מלמטלמ"ע. ונמצא⁵⁴, שהעבודה דחודש אלול היא באופן דאחרי ה"א תלכו. ובימי הסליחות ובפרט בר"ה היא העבודה דאתו תיראו, שאז הוא זמן היראה, כי הוא נורא ואיום⁵⁵. ואת מצותיו תשמורו הוא המצוה דתקיעת שופר, וזהו שמסיים ובקולו תשמעו, שהוא קול השופר, והיינו דכשם שנת"ל בפירוש ובקולו תשמעו שקאי על לימוד התורה, שהלימוד צריך להיות באופן ששומע קולו של הקב"ה, כמו"כ הוא גם בקול השופר, שצריך לשמוע קול השופר שלמעלה. ובזה מתרץ כ"ק אדמו"ר הצ"צ⁵⁶ קושיית הר"ן⁵⁷ בטעם שינוי הברכה דשופר לברכת מגילה, שבמגילה מברכים על מקרא מגילה, ובשופר מברכים לשמוע קול שופר, דלכאורה הי' צ"ל נוסח הברכה שוה בשניהם ומהו החילוק ביניהם, ומתרץ כ"ק אדמו"ר הצ"צ⁵⁶ על דרך החסידות, דבתק"ש צריך לפעול שישמעו קול השופר של הקב"ה, שעז"נ⁵⁸ ואד' הוי' בשופר יתקע,

(50) ישע"י נה, ו.

(51) ר"ה יח, א. יבמות מט, ב. קה, א.

(52) שה"ש ו, ג.

(53) אבודרהם סדר תפלת ראש השנה. פרי

עץ חיים שער ראש השנה פ"א. ב"ח לטור

אר"ח סתקפ"א.

(54) ראה אוה"ת שם ע' תרצו.

(55) פיוט "ונתנה תוקף" בתפלת מוסף דר"ה ויוהכ"פ.

(56) אוה"ת שם.

(57) פסחים ז, ב.

(58) זכרי' ט, יד.

שעי"ז יתקע בשופר גדול⁵⁹, דקאי ג"כ על התקיעה שלמעלה. ואותו תעבודו קאי על כללות העבודה דעשי"ת וגם ר"ה ויוה"כ בכלל זה. ובו תדבקון קאי על העבודה דיוה"כ בפרט, כדאיתא⁶⁰ שנעילה דיוה"כ הוא כמו ענין נפ"א, שזהו שבסיום תפלת נעילה אומרים שמע ישראל גו', וצריך לכוון למסור נפשו בפועל⁶¹, שהו"ע העבודה באופן של דביקות שנעשה דבר אחד, ועי"ז נעשית ההמשכה בכל השנה, שזהו"ע דבו תדבקון בנו"ן פשוטה, שמורה על ההמשכה בכל הענינים במשך כל השנה.

61) של"ה — הובא במחזור בסיום תפלת נעילה (קודם אמירת פסוק שמע ישראל).

59) ישעי' כז, יג.
60) לקר"ת תצא לו, ד.